

Utlåtande / Sammanslagning av Terjärv kommun del med Karleby stad (partiell kommunsammanslagning)

Stadsstyrelsen 3.6.2024 § 281

Beredning

Förvaltningsdirektör Ben Weizmann, strategichef Piia Isosaari, sysselsättningschef Sanna-Mari Levijoki, bildningsdirektör Terho Taarna

Kronoby kommunstyrelse har genom sitt beslut den 6 maj 2024 (§ 107) beslutat begära utlåtande av Karleby stad med anledning av ett initiativ om kommundelssammanslagning. Kronoby kommun har den 19 mars 2024 mottagit ett initiativ i enlighet med 11 § i kommunstrukturlagen gällande sammanslagning av Nedervetil kommun del i Kronoby med Karleby stad.

Bilaga A § 281 Begäran om utlåtande
Bilaga B § 281 Röstlängd

Enligt 11 § i kommunstrukturlagen kan en framställning om att en del av en kommun ska överföras till en annan kommun göras av fullmäktige i en kommun som berörs av ändringen, av kommunernas fullmäktige gemensamt, av en kommunmedlem eller av ministeriet. Kommunens eller kommunernas framställning ska lämnas till ministeriet. En kommunmedlem ska lämna sin framställning till kommunstyrelsen i den egna kommunen, som ska inhämta utlåtanden om framställningen av fullmäktige i alla kommuner som berörs av ändringen. Av utlåtandet ska framgå kommunens ståndpunkt till ändringen jämte motivering. Kronoby stadsstyrelse ska tillstålla ministeriet framställningen och kommunernas utlåtanden inom sex månader efter det att framställningen togs emot.

I en enskild kommuns eller kommunmedlems framställning om överföring av en del av kommunen till en annan kommun ska behovet av en ändring i kommunindelningen motiveras och det ska utredas på vilket sätt kommunstrukturlagens förutsättningar för en ändring i kommunindelningen och förutsättningarna för beslutsfattande föreligger. Efter det bestämmer ministeriet om den förberedande behandlingen av en enskild kommuns eller kommunmedlems framställning om överföring av en del av kommunen, om det inte genast förkastar framställningen. Framställningen kan förkastas genast om fullmäktige i en kommun som berörs av ändringen har motsatt sig detta eller om det inte finns tillräckliga förutsättningar för en ändring i kommunindelningen. Ministeriet kan av grundad anledning också skjuta fram inledandet av den förberedande behandlingen. Om ministeriet beslutar inleda överföringen av en del av en kommun

till en annan kommun bestämmer det att en särskild kommunindelingsutredning enligt 4 kap. i samma lag ska genomföras.

I initiativet som har adresserats till finansministeriets kommunavdelning föreslås alltså att Terjärv kommun del sammanslås med Karleby stad genom en partiell kommunsammanslagning. Initiativet motiveras så som det närmare framgår av bilagan bland annat med att Terjärv kommun del med tanke på historia och kultur samt ärende- och arbetspendling alltid har hört till Karleby stads verksamhetsområde. Dessutom förs det fram i initiativet att Terjärv har varit en del av Karleby till 1860-talet och självständig kommun till 1968. Den partiella kommunsammanslagningen motiveras utöver detta mycket starkt också ur en synvinkel som betonar tillgången till social- och hälsovårdstjänster.

Enligt 2 § i kommunstrukturlagen är målet när kommunindelningen utvecklas en kommunstruktur som är livskraftig och regionalt enhetlig och har en fungerande samhällsstruktur, och som stärker förutsättningarna för kommuninvånarnas självstyrelse. Målet är också att en kommun ska bestå av en pendlingsregion eller någon annan sådan funktionell helhet som har ekonomiska förutsättningar och på personella resurser grundade förutsättningar att svara för ordnandet och finansieringen av servicen för kommuninvånarna och för en tillräcklig egen serviceproduktion.

I § 4 i samma lag bestäms om förutsättningar för en ändring i kommunindelningen. Enligt paragrafens 1 moment kan kommunindelningen ändras, om ändringen främjar de mål för utvecklande av kommunindelningen som avses i 2 § samt förbättrar:

- 1) kommunens funktionella och ekonomiska förutsättningar att svara för ordnandet och produktionen av service eller främjar kommunens funktionsförmåga i övrigt,
- 2) servicen eller levnadsförhållandena för invånarna i området,
- 3) verksamhetsmöjligheterna för näringarna i området, eller
- 4) samhällsstrukturens funktionsduglighet i området.

Invånarantalet i Kronobys kommun del Terjärv (Terjärv centrum och Terjärv kommun del) är 1954 (Statistikcentralen / Kommunernas delområdesnivå enligt befolkningen 2022).

Bilaga C § 281 Sammandrag av utvecklingen hos invånarantalet i Terjärv

I initiativet framförs enligt bilagorna ovan olika grunder till stöd för förslaget i initiativet. Ärendet bör granskas i ljuset av lämnad information och tillgängliga fakta. Det väsentliga är att det till stöd för bedömningen framförs faktorer på basis av vilka man kan bedöma uppfyllandet av förutsättningarna i kommunstrukturlagen. I detta sammanhang konstateras det att Karleby stadsfullmäktige den 5 februari 2024 § 6 har gett utlåtande i ärendet som berör partiell kommunsammanslagning av Kronobys kommun del Nedervetil med Karleby. I initiativet hänvisas till initiativet om partiell sammanslagning av Nedervetil kommun del och eftersom motiveringen till initiativet i grunden är snarlika hänvisas också i detta utlåtande i tillämpliga delar till stadsfullmäktiges tidigare utlåtande. Det kan konstateras att ministeriet ännu inte har löst ärendet som gäller den partiella kommunsammanslagningen av Nedervetil med Karleby.

Med tanke på den regionala närings- och sysselsättningspolitiken är det viktigt att ärendet först och främst granskas med tanke på utträttande av ärenden och pendling. Med tanke på produktionen av sysselsättningstjänster anses det att Terjärvs geografiska läge erbjuder goda möjligheter att erbjuda det framtida sysselsättningsområdets tjänster till invånare och företag. Ur sysselsättningstjänsternas synvinkel sett skulle en partiell sammanslagning av Terjärv möjliggöra närtjänster åt arbetssökande kunder och företagstjänster vid kundtjänsten i Kaustby åt kunder från Terjärv. Avståndet från Terjärv centrum till Kaustby är bara 11 kilometer. Det är inte ännu känt var Jakobstads sysselsättningsområdes serviceställen kommer att placeras, men för dem som bor i Terjärv kommer ärenden att utträttas främst i Jakobstad eller Kronoby centrum. Avståndet till dem är 35-50 kilometer. Österbottens TE-byrå är verksam till slutet av 2024 och kunderna har fritt kunnat utträtta sina ärenden i Kaustby, Karleby eller Jakobstad. Från ingången av 2024 utträttar kunderna sina ärenden inom de nya sysselsättningsområdena. Till Mellersta Österbottens sysselsättningsområde kommer att höra Halsö, Kannus, Kaustby, Karleby, Lestijärvi, Perho, Toholampi och Vetil. Kronoby hör till Jakobstads sysselsättningsområde. Till området hör förutom Jakobstad också Kronoby, Larsmo och Pedersöre. Den partiella kommunsammanslagningen skulle alltså förkorta resan för utträttande av ärenden, dock utträttas största delen av ärendena per telefon eller elektroniskt.

I Terjärv finns enligt statistiken år 2022 748 arbetsplatser. Av dem finns 65 inom primärproduktionen, 450 inom förädling och 223 inom service. Bland de 18 år fyllda i Terjärv har 397 utbildning på grundskolenivå, 60 studentexamen, 597 yrkesexamen, 288 lägre högskoleexamen och 69 högre högskoleexamen enligt statistiken från 2022. Antalet arbetslösa i Terjärv har hållits rätt jämnt sedan

år 2010. Antalet arbetslösa har årligen varit cirka 50 personer och det har årligen växlat mellan ca 30 och 70 under åren 2010-2022. Antalet sysselsatta i Terjärv har minskat från 854 år 2010 till 729 år 2022.

Ur invånares och företags synvinkel följer en smidig vardag och företagets verksamhetsbetingelser inte kommungränser. Invånarna överskrider dagligen kommungränserna både när det gäller arbetsliv och fritid. Med pendling avses trafik mellan bostadsorten och arbetsplatsorten. Med tanke på en partiell kommunsammanslagning är det nyttigt att inte bara granska pendeltrafiken, utan dessutom annat utträttande av ärenden och människors fritidstrafik.

Riksväg 13 förbinder Karleby centrum och Terjärv kommun. Förbindelseväg 7430 leder från riksväg 13 till Terjärv kyrkby. Avståndet är cirka 40 km och restiden 32 minuter. Karleby har ingen gemensam kommungräns med Terjärv kommun. Med tanke på markanvändningen vore en partiell kommunsammanslagning funktionell endast i och med en partiell sammanslagning av Nedervetil kommun. I det tidigare utlåtandet om Nedervetil konstaterades det att riksväg 13 förbinder Karleby centrum och Nedervetil kyrkby. Avståndet är cirka 18 km och restiden 20 minuter. Gränsen mellan byarna Åivo i Karleby och Sandbacka i Nedervetil är kommungränsen. Byarna förenas av riksväg 13 och Åivovägen. I den strategiska generalplanen för regionstrukturen (godkänd 7.3.2022) föreslås som utvecklingsobjekt inom trafiken en led för gång- och cykeltrafik som går över kommungränsen längs riksväg 13 från Karleby till Nedervetil. I och med en eventuell partiell kommunsammanslagning kunde utvecklingen av riksväg 13 falla sig naturligare.

I den strategiska generalplanen för regionstrukturen i Karleby (godkänd 7.3.2022) har inga utvecklingsåtgärder anvisats mellan Karleby och Terjärv kommun.

Till stöd för det föregående utlåtandet har en reseanalys över trafiken mellan Karleby och Nedervetil tagits fram (Ramboll, Telia Crowd Insight, 24.1.2024). I reseanalysen utreddes hur många resor som har gjorts mellan en viss startplats och destination, när resorna började och slutade samt hur resorna varierar mellan olika dagar, veckor och månader. I analysen granskades trafikmängderna på vardagar när det gäller arbetsplatstrafik (kl. 06-09), ärendetrafik (kl. 09-15) och kvälls-/fritidstrafik (kl. 15-22). Enligt resultaten av reseanalysen kan man konstatera att arbetsplatstrafiken riktades starkt från Nedervetil till Karleby. På motsvarande sätt gick returtrafiken under kvällar tydligt mot Nedervetil, vilket visar hur också fritidstrafik riktas från Nedervetil till Karleby. I detta utlåtande hänvisas till tillämpliga delar till den ovan nämnda reseanalysen.

Bilaga D § 281 Reseanalys

Kommunstrukturlagens mål är att en kommun ska bestå av en pendlingsregion eller någon annan sådan funktionell helhet som har ekonomiska förutsättningar och på personella resurser grundade förutsättningar att svara för ordnandet och finansieringen av servicen för kommuninvånarna. Således anses det att det ovan konstaterade stöder samma ändamål som initiativets partiella kommunsammanslagning eftersträvar.

Det vore möjligt för staden att åta sig att ordna de tjänster inom undervisning och småbarnspedagogik i Terjärv som numera ordnas av kommunen, om den partiella kommunsammanslagningen skulle förverkligas.

Eftersom det inte finns någon svensk skola med grundskolans årskurser 7–9 i Terjärv går elever från Terjärv i årskurs 7–9 i nuläget i Ådalens skola i centrum av Kronoby. Från centrum av Terjärv är avståndet till Ådalens skola cirka 37 km.

Till denna del skulle en partiell kommunsammanslagning sannolikt orsaka en ändring i ordnandet av undervisningen, eftersom den svenska grundläggande undervisningen i årskurserna 7–9 ordnas i Donnerska skolan i centrum av Karleby. Avståndet från Nedervetil till Donnerska skolan är cirka 40 km. Det uppskattas att Donnerska skolan, vars utbyggda och renoverade lokaler blir färdiga i år, kan ordna undervisning också åt svenska elever från Terjärv i årskurserna 7–9 utan nya byggnadsinvesteringar.

Karleby stad har ingått ett avtal med Kronoby kommun om att den grundläggande utbildningen för finskspråkiga elever i Nedervetil ordnas i skolor i Karleby som upprätthålls av Karleby stad. Den grundläggande utbildningens finskspråkiga elever i Terjärv går däremot i skola i Kaustby som ligger cirka 11 kilometer från Terjärv centrum. De närmaste skolorna i Karleby inom den grundläggande utbildningen är Rahkosen koulu och Isokylän koulu. Avståndet till dem är cirka 32 kilometer respektive 39 kilometer. Därför vore det mest ändamålsenligt att sträva efter att fortsätta samarbetet med Kaustby kommun när det gäller ordnandet av undervisningen för den grundläggande utbildningens finskspråkiga elever.

När det gäller utbildning på andra stadiet skulle en sammanslagning av Terjärv kommunal med Karleby stad inte orsaka några ändringar eftersom eleverna fritt kan söka till de gymnasier och yrkesläroanstalter de vill i samband med den gemensamma elevantagningen till andra stadiet. Därför vore det möjligt för unga från Terjärv att söka till gymnasium till exempel i

Kronoby, Kaustby eller Karleby eller till önskad yrkesutbildning på samma sätt som hittills.

De ekonomiska verkningarna av den föreslagna partiella kommunsammanslagningen är naturligtvis svåra att förutspå. Det är klart att eventuella fördelar vore bland annat effektivitet och förmåner vad gäller skala, gemensamma projekt och den mottagande kommunens ökade skatteintäkter och statsandelar. En delvis sammanslagning av resurser och ett effektiv riktande av ekonomiska resurser ökar det ekonomiska spelrummet. Det vore alltså viktigt att genomföra en analys av ekonomin och verksamheten som en del av utredningen av de ekonomiska konsekvenserna av en eventuell partiell kommunsammanslagning.

Kronoby kommun har tidigare hört till Mellersta Österbottens samkommun för social- och hälsovård. I och med social- och hälsovårdsreformen (från 1.1.2023) hör Kronoby kommun numera till Österbottens välfärdsområde. Som det konstateras i initiativet har denna situation ändrats med tanke på invånarna i Terjärv kommunedel. Utgående från en inkommen utredning har 81 invånare från Terjärv kommunedel bytt hälsocentral till Mellersta Österbottens välfärdsområde (Soite). Sammanlagt 505 invånare i Kronoby kommun har bytt hälsocentral till Soite (Soites patientdatabas). Med beaktande av det relativt stora antalet Terjärvbor som bytt hälsocentral kan man konstatera att servicens produktivitet och tryggheten av kvaliteten är mycket viktiga argument när vi bedömer utredningsintresset när det gäller en partiell kommunsammanslagning. När man dessutom beaktar att service som omfattas av sociallagstiftningen inte omfattas av valfriheten konstateras det att man inte i detta avseende kan prata om en regionalt enhetlig helhet.

Bilaga E § 281 Soites patientdatabas / Data

I initiativet konstateras alldeles riktigt att man i detta sammanhang inte kan låta bli att ta fram betydelsen av en eventuell partiell kommunsammanslagning både när det gäller stärkningen av Karleby stads svenskspråkiga minoritet och den partiella kommunsammanslagningens betydelse för Mellersta Österbottens välfärdsområde av samma skäl.

När man bedömer den partiella kommunsammanslagningen för Terjärvs del är det naturligt granska ärendet tillsammans med en partiell kommunsammanslagning med Nedervetil. Det torde också vara ändamålsenligt att ärendet behandlas som en helhet. Med beaktande av ovan nämnda betonas Karleby stad både tidigare och nu behovet av utredning av en eventuell partiell kommunsammanslagning ur både kommunfältets och kommunstrukturens ändringsbehovs perspektiv. Också i enlighet

med målen i kommunstrukturlagen ska i framtiden fästas allt mera uppmärksamhet vid en enhetlig kommunstruktur, pendlingsområden och framför allt kommunernas livskraft. När det gäller servicestruktur och processer konstateras det att utredningsintresset med beaktande av helheten är uppenbart.

Karleby stad vill i detta sammanhang konstatera att samarbetet med Kronoby kommun fungerar väl och att Karleby stad och Kronoby kommun har många olika samarbetsprojekt på gång. Viktiga projekt som kan nämnas är till exempel utvecklandet av så kallade Kronportens område (vid riksväg 8) och utvecklandet av den gemensamma flygplatsen som tjänar områdets invånare och företag. Med tanke på dessa ändrar det i initiativet framförda naturligtvis inte samarbetet mellan Karleby stad och Kronoby kommun.

Stadsdirektören

Stadsstyrelsen

1 föreslår stadsfullmäktige att fullmäktige ger ovan nämnda utlåtande med anledning av initiativet om partiell kommunsammanslagning.

2 beslutar justera paragrafen under sammanträdet.

Beslut

Stadsstyrelsen godkände beslutsförslaget.

Stadsfullmäktige 10.06.2024 § 68
438/00.01.11/2024

Bilaga A § 68

Begäran om utlåtande

Bilaga B § 68

Röstlängd

Bilaga C § 68

Sammandrag av utvecklingen hos invånarantalet i Terjärv

Bilaga D § 68

Reseanalys

Bilaga E § 68

Soites patientdatabas / Data

Stadsstyrelsen

Stadsfullmäktige beslutar ge ovan nämnda utlåtande med anledning av initiativet om partiell kommunsammanslagning.

Beslut

Stadsfullmäktige godkände beslutsförslaget.